SYNOPSIS INTRODVCTIONIS IN MEDICINAM VNIVERSAM EIVSQVE HISTORIAM LITERARIAM

IN VSVM
PRAELECTIONVM ACADEMICARVM

DELINEAVIT
HENRICVS FRIDERICVS DELIVS

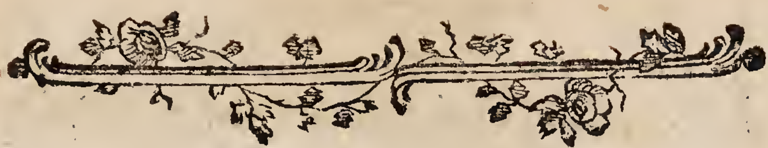

ERLANGAE
APVD WOLFGANGVM WALTHERVM
M DCC LXXIX.

C. PLIN. CAECIL. SECVND.

Epist. Lib. II. Ep. V.

Sunt enim quaedam adolefcentium auribus dand praefertim fi materia non refragetur: — Atque ha ego fic accipi volo, non tanquam adfecutum me ef credam, fed tanquam adfequi laboraverim. —

Triginta jam anni effluxere, ex quo his primis lineis, pro temporum, et rerum, ratione, aliquatenus productis, in initianda juventute medica *uſus ſum multoties. Interea ſaepiuſcule, facile pereuntes, detritae ſunt chartulae, nec vacat, eas iterum transſcribere, vel auditoribus perpetuo exhibere deſcribendas, quorum commoda jam magis curantur, ſi, modo faciliori, nunc habent filum, cujus ope, audita, meditando, reproducant, memoriae ſuccurrant, et ad audienda ſe praeparent. Habet autem inde quoque docens academicus quoddam filum, e quo telam ulterius texere, et quo in recitationibus uti, poſſit. Conſuevere enim plures academici doctores, quisque pro penſi ſui, et ſui juris, indole, ſimiles philyras emittere, in quibus non ipſam ſcientiam tradant, ſed a tantum exhibeant,* in quae *publice commententur. — Quamvis autem in hiſce pagellis plane nova, vel inaudita, ſolum exſpectari nequeant, i ipſas res, de quibus agitur, ſaltem perpendere volupe fuerit; non tamen abs me, vel ipſa e, alienum eſſe putavi, in propria, et auditorum, commoda, haec typis mandare: et facile*

 lectio-

lectores judicabunt, non ſolum haec praelegi, ſed eſſe haec tantum notabiliorum ſumma capita, vel titulos e ſchedis, quibus utimur, ut ampliori ſermone tot tantasque, res, et quae iis adſociare vel neceſſe *vel* opus, *vel* pulchrum *eſt, coram exponamus imo ad quorum ductum ipſos ſcientiarum fontes aperiamus. Fas itaque eſſe non putavimus, ſpiſſa interdum volumina, vel proſtantia compendia quorum autoribus, cuique ſuos bonos, ſuum meritum, tribuitur, augere praeter neceſſitatem dummodo, paucis his pagellis, illo, quod inter eſt, et quod rerum ſitus requirit, poſſit fieri ſatis, illis ſaltem, qui initiandi ſunt, donec generoſis animis, et jatrophilis, in ulteriora deſcendere licet, vel lubet, dum dies diem docere ſolet. Ego vero, ut et haec opella ſuis, qui curae fuerunt, uſibus, prouti eos dudum jam comperire datum fuit, ſic porro, non deſtituatur, vehementer exopto. Dabam* Erlangae, *in Friderico Alexandrina d. XXVI. Iun. MDCCLXXIX.*

I. SYNO-

I.

SYNOPSIS INTRODVCTIONIS IN MEDICINAM VNIVERSAM.

De *Medicina*, ut *habitu effectivo*, et ut *ſcientia*. —

De medicina *naturali*, *populari*, et *artificiali*, *ideali*, *ſcholaſtica*, et *genuina*. —

Medicus quis? — verus — et putativus?

Subjectum medici, et *objectum*: *finis*, et *officium*. Poteſtas, et neceſſitas, difficultas, Iucunditas, Scientiae. —

Partes medicinae *principales*, et *miniſtrae.*

Medicus rationalis conſideret *hominem:*

I. ut *ſanum*, ſecundum PHYSIOLOGIAM, et quatenus homo eſt *corpus* a. *mixtum* b. *ſtructum*, c. *vivum:* hinc rimatur *naturam* ejus *phyſicam*, *mechanicam*, ſ. *organicam*, *animalem:* hinc *vires* varias, et *functiones*, vitales, naturales, animales. Notio φυσις ſ. naturae, et ſanitatis. — Phyſiologicae cognitioni opitulatur: *Phyſica generalis*, ſeu *philoſophia naturalis*, *chemia*, *mechanica*, *hydraulica*, *anatomia*, *metaphyſica.* — De *rebus*, medicae conſiderationis, ut *naturalibus*, *non naturalibus*, et *praeternaturalibus.*

II. ut *aegrotum*, ſecundum PATHOLOGIAM. Notio *morbi*, et *ſymptomatis:* — De *noſologia*, *ſymptomatologia*, et *aetiologia*, *pathologica.* — De *ſemiotica* pathologica, ſignisque *diagnoſticis*, *pathognomicis*, *anamneſticis*, et *prognoſticis.* De *claſſificatione* morborum, varia, et *affinitatibus.*

III. ut *ſanandum*, ſecundum THERAPIAM. Haec

a. ge-

α. generalis, aperit fontes ſanationis, ſecundum *indicantia*, *indicationes*, et *indicata*.

Indicata involvunt cognitionem *hiſtoricam*, et *philoſophicam*, *materiae medicae*, ſecundum *regna naturae*: et ſupponunt ſcientiam *mineralogiae*, *botanices*, *zoologiae*, et *chemiae*. — De *ſyſtematibus*, et characteribus, in *corporum naturalium* ordinatione.

Methodus medendi, *diaetetica*, *pharmaceutica*, et *chirurgica*. Doctrina de *formulis*, et de *Diſpenſatoriis*. — De medicina *domeſtica*.

β. ſpecialis, *applicat* generalia, et cuncta dicta, pro re nata, et ſcopo ſalutari, ad utilitatem *publicam*, et ad *individua*.

De *praxi clinica*, *conſultatoria*, et *forenſi*, ſ. *legali*, ut et *politica*.

De *inſtitutionibus*, et *manuductionibus*, *medicis*, in *academiis*, et in *vita* communi, eaque varia, et in *noſodochiis*, vel et *coram* individuis, et in *officinis*. — Praecepta — exempla.

De medico *diſcente*, et *docente*, ſcholae, et vitae. — De *genio*, *ingenio*, et *judicio*, *moribus*,

bus, medici. — De arte longa, et brevi reddenda: de *curſu academico*, et *ordine*, *methodo*que, ſtudiorum, pro varia ratione individuorum.

De ἐργῳ medico, et παρεργοις, medicis. — De Medicina, et medico, *elegantiori*. —

De *oeconomia* ſtudioſi medici *academica*, *ratione temporis*, et *impenſarum*. — De *praeviſione* contingentium, et futurorum, et *proviſione* circa ea.

De *Terminologia* medica, et *Lexicis*, quoad *nomenclaturam*, et *realia*. — De *literis humanioribus*, antiquis, et modernis. De *propaedeuticis*. — De ſelectu *librorum*.

De *oblectationibus ſtudioſorum medicorum*: de ſtudio *philoſophiae* in genere, *hiſtoriae univerſalis*, et *literariae*, *geographiae*, *hiſtoriae naturalis*, *artium mechanicarum*, *aſtronomiae*, *zootomiae*, *horticulturae*, *delineationum*, et *picturae*, *muſices*, *bellarum*, ſic dictarum, *artium*, *antiquitatum*: et *cultura partium* medicinae *miniſtrarum*: cum primis *ſtudio cordis humani!*

De *ſocietatibus* frequentandis. — De *itineribus*, et *peregrinationibus*, *medici*, vario ſcopo, cum pruden-

prudentia, et decentia, inſtituendis. — De *commercio* literario. — De *collectionibus* variis. — De diſcretione circa *nova*, vera, apparentia, utilia, periculoſa, vel forte indifferentia, aut aequivoca. — De *ſectatoribus*, — *enthuſiaſmo*, *palinodia*, *conſtantia*.

De modis perveniendi, ad *fortunas* varias, in vario ſtadio, loco, tempore.

De medico *naturae miniſtro*, et *hominum* interdum *ſervo!* interdum *domino?*

De *negotiis* variis medici, in *varia praxi*, vel *ſphaera* activitatis, et in varia *fortuna*, conſtituti. — De medico *ad hominem.* — De *charlataneria*, *machiavelliſmo*, et *paedantiſmo.* — De *aeſtimatione* ſtudiorum varia, a variis.

De *oſtentatione*, et vere bonarum actionum *conſcientia.*

II.

SYNOPSIS INTRODVCTIONIS IN HISTORIAM MEDICINAE LITERARIAM VNIVERSALEM.

De *Hiſtoria*, et *Chronologia*, in genere, eaque varia, ejusque neceſſitate, et jucunditate.

De Vniverſali, et Speciali.

De *fide* hiſtorica, — de *praeſumtione*, *illuſione*.

De *rebus*, *nominibus*, et *perſonis*: interdum *anecdotis*.

De *genio*, et *negotiis*, *gentium*, et *individuorum*: et *periodis* variis.

De

De *philosophia historiae*, et *historia pragmatica.*

De *epochis* doctrinarum, systematum, et actorum.

De *Synchronismo historico*, eventibus, et mutationibus, et revolutionibus, in *mundo naturali*, *politico*, et *civili*, *religioso*, *philosophico*, *imaginario*, et *discreto*: ejusque ad medicinam *relatione.*

De literatura, et literatoribus, in genere.

De historia, *medica*, et *medicinae*, utrarumque differentia, in genere.

I. MYTHOLOGICA, ET TRANSSVMTA.

De APOLLINE medicinae inventore. *Apollo* σωτηρ.

De AESCVLAPIO, et HYGEA.

De HERCVLE αλεξικακω.

De MERCVRIO, S. HERMETE, VVLCANO, MINERVA, BACCHO, *Circe*, *Medea*, aliisque — Conf. *Palaephatus*, *Natalis Comes*, alii.

Dii largitores sanitatis, et remediorum. — Numina benefica. —

Serpen-

Serpentes, venena, morbi. — Domitores venenorum. — Herbae — antidota. — *Sol* beneficus.

Sacerdotes, Deorum cultores, medici. — Templa. —

Reges, et principes, benefici, medici.

Medici, et in genus humanum benefici, in Deorum numerum relati.

II. VEROSIMILIA.

Rerum initium? et orbis mutationes! —

Hominis ſtatus naturalis. — Morbi. — Inſtinctus quaerendi remedia. — Notiones ſui ipſius. —

Obſervatio evenientium, in macrocoſmo: et influxus externorum in corpus proprium. — Deſiderium ceſſationis ſenſationum ingratarum.

Neceſſitas uſus corporum naturalium. — Obſervatio proficuorum, et nocentium.

Obſervationes captae in animalibus. — Experientia. — Analogia.

Caſus fortuiti, morboſi. — Laeſiones externae. — Repertiones medicaminum, *caſu.*

Obſer-

Obſervationes genii morborum, ſibi relictorum, diverſi exitus. — Regimen, et *diaeta.* — Obſervationes ſequelarum, poſt adhibita.

Vita ſocialis, variaeque ejus ſequelae.

Traditiones. — Meditationes. — Opiniones.

Medicina naturalis, ſimpliciſſima.

III. HISTORICA.

I. *Periodus antiqua.*

Medicina nusquam non fuit. — Comparatio ejus, quae olim fuit, et nunc eſt, variae, inter *populos*, *feros* dictos, ſeu *incultos*, et quoque inter plebem, variam.

Gentes antiquiſſimae — in Oriente. — De Chaldaeis, *Aſſyriis. Perſis. Aegyptiis. Ebraeis. Graecis.* — De *Pherecyde?*

Numinis cultus. — *Sacerdotes.* — Extiſpicia animalium libatorum. — Balſamationes cadaverum.

Expoſitio aegrotorum in vias publicas, et templa. — Tabulae votivae. —

De *Moſe. Levitis. Prophetis.* —

De bello Trojano. — De medicis chirurgis. *Machaon. Podalirius.*

Specu-

Speculationes, et meditationes, *philosophorum. Thales. Pythagoras. Socrates. Democritus. Plato. Epicurus. Homerus. Confutius. rel.*

Medicina *sapientiae* pars habebatur.

De Magis. Brachmanibus. —

De Druidis, et forte Skaldis, aliisque divinae, humanaeque, scientiae, tum, antistitibus, vel pro talibus, ubique terrarum, habitis. — De *feminis med.*

De scholis *Philosophorum*, Rhodia, Cnidia, Cyrenaica, Coa, aliis. — De *Chemicis.*

Familiae medicorum. — *Asclepius.* —

Democedes Crotoniata, *Polycratis* Samii, et *Darii* Reg. Persar. medicus.

HIPPOCRATES, Cous, s. Magnus. A. M. circa 3520. Ejus vita, et merita. — Discretio circa scripta. — Plures *Hippocrates.* — Coi nostri Discipuli. — De *exegesi* medica. —

De Medicina *dogmatica* Hippocratica. —

Empirica, autoribus *Philino Coo*, et *Serapione.* —

Methodica, autoribus *Themisone Laodic. Thessalo Tralliano*, et *Asclepiade Prusiensi.*

Pneu-

Pneumatica, autore *Athenaeo* Tharſenſi.

De *Eclecticis*. — Archigenes Syrus.

De *Hecticis*, et *Epiſyntheticis*. — Leonidas Alexandrinus.

De Sectis, diverſis temporibus ortis.

ARISTOTELES, praeceptor ALEXANDRI M. A. M. 3560. 3600.

Philippus, Ariſtotelis diſcipulus, Macedo, Alexandri medicus.

Alexander, conditor urbis Alexandriae, Aegypti. 3611.

Diocles Caryſtius, anatomiae Aſclepiadarum ſcriptor.

PTOLOMAEI, Alexandri ſucceſſores, muſei, et ſcholae, vel *academiae*, *Alexandrinae*, uti pluribus eruditis, ſic tot medicis, et inde quoque honores adeptis, clarae, conditores. 3628. 3660.

Fata ſcholae Alexandrinae. —

Herophilus anatomicus. — De Iatroſophiſtis. —

THEOPHRASTVS *Ereſius*, Ariſtotelis ſucceſſor. 3700.

ERASISTRATVS *Ceus*, *Seleuci* Nicanoris, Syriae regis, et filii *Antiochi*, medicus.

IESVS

IESVS SIRACH, philoſophus, et medicus, Iudaeus.

MITHRIDATES, Ponti rex. 3900.

ARCHAGATHVS, Peloponeſus, vulnerarius, medicus Romae. 3800.

ASCLEPIADES, Romanus. — De Medicina *Romana.* — De *Catone Cenſore.* — De auguribus. — Averruncis — Februatione. —

ANTONIVS MVSA, Imperatoris AVGVSTI medicus. — De jatraliptis. 3920. 3950.

De *ſervis* olim medicis, — et poſtea Medicis Romanis.

II. *Periodus poſt Chriſtum natum.*

Ιησȣς. — Servator. — De Apoſtolis ſanantibus. — De morbis biblicis. —

Secul. I. AVRELIVS CORNELIVS CELSVS, polyhiſtor.

SCRIBONIVS LARGVS. — ANDROMACHVS, Archiater *Neronis.*

DIOSCORIDES Anarzabaeus Cilix. — THESSALVS Trallianus.

SYM-

SYMMACHVS, Anatom. —

Chronologia diverſa, ſecundum ſeculorum initia, atque fines!? —

Secul. II. ARETAEVS Cappadox? — SORANVS Epheſius. —

CLAVDIVS GALENVS, Pergamenus. (Impp. Antonini.)

ANTIPHANES Delius.

Secul. III. CAELIVS AVRELIANVS, Afer.

COSMAS et DAMIANVS, Cilices, Martyres. (Perſecutiones Chriſtianorum. De medicis ſanctis.)

SERENVS Sammonicus, Poëta. (Gothi. Vandali.)

(Reſcriptum Diocletiani, de immunitate medicorum).

Secul. IV. ORIBASIVS Pergamenus. (Conſtantinus M. — Iulianus.)

IAMBLICHVS Chemicus, Chalced.

(Conſtitut. Impp. de immunitat. med. et de Prof. et Med. Et Valent. et Valentiniani. Impp. Reſcr. de eligend. Archiatr.)

Secul. V. AETIVS Amidenus. Ejus *tetrabiblon*, e quo poſtea *Cornari* Medicina e veteribus contracta.

SYNESIVS Chemicus? —

(Honor. et Theodoſ. Impp. de privil. med. et Archiatr.) Turbae Gothorum et Vandal.

Secul. VI. STEPHANVS Trallianus, pater, tum filius ALEXANDER Trallianus, tempore Iuſtiniani Imp.

PROCOPIVS Caeſareenſis, hiſtoricus, et medicus. — (Coenobia.) — Medici Alexandrini. —

Secul. VII. PAVLVS Aegineta. (Obſtetricius.)

THEOPHILVS Protoſpatharius, Iatroſophiſta.

STEPHANVS Athenienſis, antiquiorum ſcriptorum Graecorum ultimus. (De *ocılariis.*) (Mohammed.)

GEBER Arabs.

Secul. VIII. (Gentium migrationes. Longobardi. Exarchatus. Saraceni.) Combuſta bibliotheca Alexandrina. Schola Antiochena. Arabes.

Schola

Schola Salernitana, a CAROLO M. instituta? — Academia Parisiensis, aliaeque. — De Clericis Medicis. —

WINTARVS Germanus.

Secul. IX. Medici Iudaei. Arabes. MESVE Damasc.

SERAPION. HAMECH.

Acad. Oxoniens. Cantabrig.

WALAFRIDVS STRABO, Abbas.

Secul. X. ABVBEKER RHAZES. (De *variolis.*)

Acad. Seviliens. a Princ. Arab. s. Saracen. instituta.

Hippiatrica collecta, iussu Constantini Porphyrogen. — De medic. *veterinar.* —

Monachi. — Arabes.

(Hunni in Germania.)

Secul. XI. EBEN SINA, s. Avicenna. — Haly Abas.

ARTEPHIVS Chemicus?

CONSTANTINVS Africanus Salernum venit. —

ALBERICVS Anglus. — HVGO Phyſ. Gall.

(Peregrinationes, et expedit. bellicae, in Iudaeam.)

Secul. XII. R. MOSES BEN MAIMON. — AVEN ZOAR. — AVERROES.

Academ. Monſpelienſis.

(Monachis medicina interdicta, in Concil. Rhemenſ. — Medicis matrimonium conceſſum.) —

(Moniales — et monachi, med.)

Io. a MEDIOLANO autor carminis *Scholae Salernitanae.* — TROTVLA femina?

Secul. XIII. Academiae plures erectae. — Facultates medicae?

Separatio chirurgiae a medicina in concil. Lateran. 1215.

Io. AEGIDIVS monachus. Carm. de pulſibus.

ACTVARIVS. — Nicolaus Papa. — ALBERTVS Magnus, Epiſcop. Ratisb.

Michaël Scotus. — *Thomas Aquinas.*

RAI-

RAIMVNDVS LVLLIVS. — ROGER. BACO.

Henr. de FRANKENSTEIN, physicus.

Secul. XIV. Academiae porro erectae, in Germania praecipue.

GVIDO *de* CAVLIACO. — (Chirurgi fac. med. Paris. submissi.)

(De Manuscriptis medicis).

PETRVS de Aichspalt. Archiepisc. Mogunt.

PAVLVS de Nurenberg. Prof. Viennens.

Secul. XV. Inventio artis typographicae. 1440.

DVRETVS. — *Simon Ianuensis.* — *Matth. Sylvaticus.*

ALEXANDER *Benedictus.* — *Cuspinianus.* —

BARTHOL. MONTAGNANA, Prof. Bonon. — De Italis. —

BASILIVS VALENTINVS. — *Magnus Hundt.*

IOANNES de *Baireuth.* — *Herm.* SCHEDEL. *Io.* WEINMANN. Med. Onold.

Plures: Lufitani. Hifpani. Galli. Angli. Germani. *rel.*

Huc usque *Medicina Hippocratico - Ariftotelico - Galenica.*

Secul. XVI. *Medicina Chemica.* — Difcretus circa eam fenfus.

THEOPHRASTVS PARACELSVS. 1528.

HELMONTIVS. — — CORNELIVS AGRIPPA.

GVINTERIVS Andernacenfis. — FERNELIVS.

VESALIVS. — FRACASTORIVS. — CORNARVS.

Conradus GESNERVS.

Secul. XVII. TACHENIVS. — SYLVIVS —

SENNERTVS. (Major cultura phyfices, chemiae, anatomiae, mechanicae, hiftoriae naturalis, botanicae.)

(Philofophia, et Medicina, CARTESIANA.)

FLVDD. WIRDIG. DOLAEVS.

BARTHOLINI. PROSPER ALPINVS.

WILH.

WILH. HARVAEVS. 1628. Circulatio ſanguinis.

SANCTORIVS. — SYDENHAM. — BECCHERVS. —

(Inſtitutae academiae ſcientiarum: Pariſienſis, Londinenſis, Naturae Curioſorum, matres nunc plurium.)

Secul. XVIII. Medicina *mechanica*, et *organica*.

Philoſophia *Leibnitio - Wolfiana*.

Medicina *Iatro mathematica*.

Irritabilitas. —

Nova Empiria. — *Claſſificat. rer.* — *rel.*

Vbertas dicendorum, cum epicriſi, per primum ſeculi dimidium, deinde per decennia, et quinquennia quoque, actorum.

Incrementa medicinae *dogmaticae*, *theoreticae*, et *practicae*, et *partium* utrarumque *miniſtrarum*, et earum, per ſuas ſpecies: vera, putativa, aequivoca. — Ea ſuis locis, et dum traduntur partes, ſpecialius indicantur. — De inventis novis, renatis, et nov - antiquis.

Seculum, praeter alios, illuſtrarunt: HOFMANNVS, STAHLIVS, BOERHAAVIVS, WEDELII, MORGAGNVS, SWIETENIVS, HALLERVS,

RVS, LINNAEVS, *vel.* — Viventes Medicos, Profeſſores, Doctores, ubique terrarum, enumeret, et dijudicet, cum actis, poſteritas.

Haec hactenus.

Fontes, et rivuli, hiſtoriae literariae medicinae univerſalis, ut antiquiores, de quibus ſupra, nunc taceamus: CONRINGIVS, FREIND, LINDENIVS, LIPENIVS, SCHVLZIVS, STOLLIVS, KESTNERVS, HALLERVS, MATTHIAE, MOEHSEN. — alii.

De *biographis, bibliographis, lexicographis.*

De *controverſiis* medicis, et *conciliatoribus.*

De *inventoribus, reformatoribus, criticis, ſcepticis, micrologis.* —

De *ſyſtematicis.* — De *veritatibus* medicis, et *opinionibus.* — De *periodis rerum.* —

De *diariis* eruditorum, variis, et actorum *recenſionibus.*

De *Collectionibus* pluribus operum, diſſertationum, obſervationum.

De *compilationibus*, nudis, et cum diſcretó judicio factis. — De *reſultatis.* e. q. ſ. r.

TANTVM.